

Amnèsia

EL PRIMER PETÓ, AQUELL BANY A LA PLATJA amb els amics a la claror de la lluna. La primera paraula del nostre fill. La vida és plena de records, moments màgics, a vegades també tràgics, que ens recorden d'on venim i ens ajuden a entendre on som –i qui som–. Durant molt de temps es va pensar que la memòria residia en un lloc concret del cervell, atès que traumatismes que afecten determinades zones poden provocar amnèsia. Ara sabem, però, que qualsevol record es basa en l'activació coordinada de xarxes neurals que es distribueixen per moltes àrees, incloses les que generen els pensaments racionals i les respostes emocionals, i que impliquen tant mecanismes conscients com també preconscious. N'hi ha algunes, però, com l'anomenat hipocamp –perquè la seva forma s'assembla a la d'un cavallet de mar–, que gestionen de manera activa la formació de nous records i l'accés conscient als que ja tenim. De manera general, totes les nostres vivències s'emmagatzemen inicialment en la memòria temporal del cervell, i només aquelles que són percebudes com a especialment importants, especialment però no únicament amb criteris emocionals, es consoliden i passen a formar part dels records. ¿Imagineu què pot arribar a significar el fet d'oblidar la nostra vida passada o de ser incapaços de consolidar cap nou record a partir d'un moment determinat? Això és, ras i curt, l'amnèsia.

L'amnèsia, com la memòria, és un fenomen molt complex, i l'estudi de pacients afectats d'amnèsia ha sigut, fins fa poc, una de les principals fonts de coneixement sobre la memòria humana. Acostuma a ser conseqüència de traumatismes que afecten regions concretes del cervell, especialment del lòbul temporal medial –que inclou l'hipocamp–, d'algunes malalties i també de traumes psicològics, com per exemple en els casos d'amnèsia

per David Bueno i Torrens,
professor i investigador de
genètica i divulgador científic

Aquest estiu Aida Folch està immersa en el rodatge de 'Sé quién eres', una nova sèrie de televisió que explica la misteriosa història d'un advocat que pateix amnèsia després d'un accident de trànsit

sia infantil en què els pacients no poden recordar res d'aquesta etapa de la seva vida; i pot ser permanent o temporal, com la causada per alguns anestèsics i determinades drogues hipnòtiques. També pot afectar tots els records des d'una determinada data (amnèsia retrògrada) o bé pot causar la impossibilitat de generar nous records a partir d'un moment donat (amnèsia anterògrada) sense que s'oblidin els anteriors; o ser simultàniament anterògrada i retrògrada.

Explicat així pot semblar raonablement senzill, però no ho és tant. Per exemple, s'han fet estudis amb pacients afectats d'amnèsia anterògrada que són incapaços de recordar les normes d'un joc de taula però que, tanmateix, si se'ls hi tornen a ensenyar cada cop que hi juguen ho fan millor, sense que en siguin conscients. Dit d'una altra manera, fins i tot en alguns casos d'amnèsies molt severes, les funcions preconscious del cervell continuen emmagatzemant dades a la memòria, però no les poden recuperar de manera voluntària. La memòria declarativa, que és aquella que pot ser evocada conscientment, es perd, però no la procedimental. La situació és similar en l'amnèsia retrògrada; les persones afectades obliden les seves vivències, però no com parlar, caminar o conduir –però sí les normes de conducció–. Actualment no hi ha cap tractament per a l'amnèsia, però algunes teràpies cognitives poden ajudar a recuperar fragments de la memòria perduda.

Un cas diferent, però possiblement també relacionat amb traumes, seria el de l'*amnèsia col·lectiva*, quan tot un poble o bona part no pot, no vol o no li deixen recordar la seva història col·lectiva. Seria la desmemòria de la qual ens parla Raimon en una de les seves poètiques cançons: "Qui ens rescabalarà d'aquests anys de desinformació i desmemòria". L'existència de paral·lelismes ho fa molt suggeridor. ■

EL PACIENT H.M.

Res a veure amb la famosa marca de roba *low cost* sueca. En neuropsicologia, les sigles H.M. remetent immediatament al seu pacient més cèlebre, el nord-americà Henry Gustav Molaison (1926-2008): els metges hi van recórrer per protegir la privacitat del malalt. L'amnèsia retrògrada que patia el Henry va ser objecte d'estudi exhaustiu i va servir per desenvolupar teories explicatives sobre l'associació entre funció cerebral i memòria. Actualment, el cervell de H.M. es conserva a la Universitat de San Diego, on ha sigut dividit en diferents seccions histològiques.

OBLIT CINEMATogràFIC

El setè art sent fascinació per les històries d'amnèsia. Des del thriller psicològic *Memento* (2000) fins a *La vie d'une autre* (2012), amb Juliette Binoche en el paper d'una dona casada de 40 anys que no recorda el que ha viscut durant els últims 15, passant per *A propòsit del Henry* (1991), en què el Henry (Harrison Ford) es despertava d'un tiroteig sense memòria però amb millors sentiments. En l'última edició de Canes, el director iranià Barbet Schroeder va presentar un film titulat *Amnesia*: però aquí la paraula no feia referència a la malaltia sinó a la famosa discoteca eivissenca.